

Budgetaftale 2020-2023: Det rige hverdagsliv – vi er i gang

Nærværende aftale udgør den politiske aftale for driftsbudgetterne og anlægsinvesteringerne for budget 2020 og overslagsårene indeholdt i budget 2020-2023.

Kommuneplanstrategien og udvalgsstrategierne udgør det strategiske grundlag for budget 2020-2023 i Guldborgsund Kommune.

Planstrategien er byrådets samlede retning for det politiske arbejde i denne byrådsperiode. I strategien sættes der med 3 overordnede strategiske målsætninger retning for, hvordan vi skaber rammerne for det gode hverdagsliv og det guldborgsundske mindset, der beskriver den tværgående og helhedsorienterede måde, vores organisation arbejder på.

Forligsparterne er enige om, at det fortsatte fokus med at virkeliggøre vores strategiske grundlag skal være med til, at vi sammen skaber endnu bedre vilkår for alle borgere i Guldborgsund Kommune og den positive udvikling af vores landsdel.

Vores fokus er på at løse den fælles kerneopgave:

Vi skal styrke borgernes mulighed for at mestre egen tilværelse og, i samarbejde med borgerne sikre, at alle kan indgå i relevante fællesskaber

Med budgetforlig 2020-2023 fortsættes og intensiveres det stærke politiske samarbejde om at realisere det samlede byråds planer for udviklingen af Guldborgsund Kommune i indeværende byrådsperiode. De fysiske anlæg prioriteres og igangsættes.

I den foregående budgetaftale 2019-2022 blev det politisk aftalt, at vi i de fremadrettede budgetaftaler vil prioritere blandt de 12 tværpolitiske mål for at virkeliggøre planstrategien.

I budgetaftale 2019-2022 blev følgende tre af de 12 tværgående mål prioriteret:

- Hovedspor 1: At alle får en uddannelse eller kommer i beskæftigelse
- Hovedspor 2: At alle kommer godt fra start i livet
- Hovedspor 3: At talent og potentialer udvikles

Virkeliggørelsen af ovennævnte tværgående mål fortsætter i den resterende del af denne byrådsperiode.

Med kommuneplanens vedtagelse i juni 2019 har vi fået fastlagt grundlaget for den fysiske udmøntning af det politisk-strategiske grundlag. Derfor har vi i dette budgetforlig særligt fokus på udviklingen af de fysiske rammer i kommunen.

I forlængelse heraf prioriteres i budgetaftalen for 2020-2023 følgende tre af de 12 tværgående mål:

- Hovedspor 4: At flere borgere bosætter sig og bliver her
- Hovedspor 5: En bæredygtig kommune
- Hovedspor 6: At Nykøbing er en stærk hovedby

I budgetaftalerne for de efterfølgende år i denne byrådsperiode vil vi – som politisk aftalt – ligeledes prioritere blandt de tværpolitiske mål, som vi har besluttet at virkeliggøre i planstrategien.

Forligsparterne forudsætter, at udvalgenes eventuelle driftsmæssige udfordringer løses inden for udvalgenes samlede driftsrammer, dog således der er mulighed for at dele de konstaterede driftsmæssige udfordringer over de to første år i budgetperioden. Ligeledes forudsætter forligsparterne, at der administrativt fortsat er fokus på at optimere driften inden for alle områder. Vi har fokus på borgerne og på at fjerne unødige dokumentations- og dataindsamlingskrav, så medarbejderne i endnu højere grad kan fokusere på kerneopgaven.

Hovedspor 4: At flere borgere bosætter sig og bliver her

Muligheden for at leve det rige hverdagsliv er en forudsætning for tilfredse borgere og for at nye borgere flytter til kommunen. Med flere borgere får vi flere, der kan bidrage til fællesskabet og der tilføres arbejdskraft til de private virksomheder og offentlige arbejdspladser.

Dette hovedspor understøtter udvalgsstrategierne i Kultur, Fritids- & Bosætningsudvalget og Teknik, Miljø & Ejendomsudvalget, herunder udvalgsmålene om prioritering og udvikling af landdistrikterne, fremme af lokale værdier i købstæder og på landet, mobilitet samt udvikling af turismen.

Til dette hovedspor er der i budget 2020-2023 prioriteret midler til følgende initiativer:

- Den basale fysiske fremtoning af kommunen har betydning for, at vi fremstår attraktive for nuværende borgere og potentielle tilflyttere. Mange af kommunens fysiske værdier er bundet i veje, bygninger, broer, bygværker, klimaskærme m.v. Forligsparterne konstaterer, at der er et samlet ikke-realiseret anlægsniveau inden for Teknik, Miljø og Ejendomsudvalgets område på 124 mio. kr. ved udgangen af september 2019. Udvalget anmodes om at gennemgå disse tidligere aftalte anlægsprojekter og forelægge et forslag til prioritering heraf til godkendelse hos Økonomiudvalget og Byrådet. Denne prioritering foretages for at tilvejebringe et provenu på 26 mio. kr. Således at den samlede pulje "TME-PULJEN" indeholder nye 124 mio. kr. som afsættes i budgetperioden som suppleres med de omprioriterede 26 mio. kr. i alt 150 mio. kr. i budgetperioden, som dermed er finansieret. TME-PULJEN forankres i Teknik, Miljø og Ejendomsudvalget. Puljen genforhandles i forbindelse med budgetforhandlingerne 2021-2024.
- Landsbyfornyelse er et stort aktiv for at fastholde og tiltrække borgere til Guldborgsund Kommune. Vores position som den kommune i Danmark, der får tildelt flest statslige midler til landsbyfornyelse, giver gode muligheder for en stærk og effektiv indsats. For at styrke indsatsen forudsætter forligsparterne at TME afsætter midler fra TME-PULJEN til medfinansiering af initiativer til landsbyfornyelse. I tilknytning hertil arbejdes der videre med at afdække muligheder for at virkeliggøre flere af Landdistrikts- & Turismeudvalgets forslag; fx 1-2 tilflytterhuse til kortvarig udlejning, initiativer der letter adgangen til vores fantastiske natur og udnytter de nye muligheder i planloven for liberale erhverv. Der afsættes en ramme på 4 mio. kr.
- Forligsparterne prioriterer også den boligsociale indsats i hele kommunen for at skabe flere attraktive områder. Derfor er den boligsociale indsats også et vigtigt element i byfornyelsen i Sakskøbing og Nykøbing, som der prioriteres kommunale kr. til fra TME-PULJEN, idet byer over 4.000 indbyggere ikke er omfattet af den nationale pulje til landsbyfornyelse.
- Øget trafikikkerhed efterspørges ved flere af kommunens skoler. Der er med succes gennemført initiativer på en række skoler. TME anmodes om at afsætte midler fra TME-PULJEN i budgetperioden til at styrke trafikikkerheden omkring endnu flere skoler. Samtidig skabes der bedre rammer for infrastrukturen og mobiliteten med de mindre stiforløb og sikring af vejkrydsninger, der typisk knytter sig til initiativerne. Dermed gives der også bedre muligheder for, at flere børn bliver selvtransporterende.
- Der arbejdes for at udvikle et nyt Krokodille Zoo, der vil styrke kommunen som turismested. Derfor er forligsparterne principielt enige om at støtte udviklingen af et nyt

Krokodille Zoo med et rammebeløb i budgetperioden på op til sammenlagt 15 mio. kr. Aktiveringen af rammebeløbet forudsætter, at fondsfinansieringen er afklaret og tilvejebragt, når der tages nærmere politisk stilling til udviklingsprojektet og kommunens medfinansiering hertil.

- Der gennemføres en målrettet indsats for at styrke landsdelen som turistdestination. Destination Sydfalster skal udvikles med fokus på helårsturisme i tæt samarbejde med Visit Lolland-Falster. Det er en betydningsbærende del af det politisk-strategiske grundlag, at vi i højere grad skal fremhæve og udnytte vores attraktive nærhed til vandet. Markante fysiske udtryk i Marielyst vil blive et stort aktiv for turister og borgere og styrke fortællingen om Lolland-Falster som turistdestination og Guldborgsund som tilflytterkommune. TME anmodes derfor om at prioritere 10 mio. kr. i budgetperioden 2020 - 2023 fra TME-PULJEN, således de kan indgå i en eventuel samfinansiering med eksterne partnere.
- For at sikre realiseringen af den selvejende institution Saksøbing Sportscenters ønske om renovering af hallen udvides den tidligere afsatte lånegaranti fra 15 til 28 mio. kr. Lånegarantien stilles i budgetoverslagsår 2022.
- Forligsparterne prioriterer at imødekomme den efterspørgsel, der er for ekstra halkapacitet til grundskolerne inkl. friskolerne og foreningerne bl.a. for at reducere antallet af aflyste haltimer. Adgangen til halfaciliteter er en vigtig bosætningsfaktor, der har betydning for det gode hverdagsliv og dermed fastholdelse og tiltrækning af borgere. En ny multihal kan også anvendes til koncerter og konferencer og også i den sammenhæng blive et stort aktiv. Den nye multihal vil også sikre, at Nykøbing F. Håndboldklub (NFH), fremover kan spille hjemmekampene i europæisk sammenhæng i lokalområdet. I budgetaftalen for 2019-22 blev der afsat 1 mio. kr. til analyse og forprojekt. I den forbindelse er det ved besigtigelse i sammenlignelige byer konstateret, at en multihal, der opfylder ovenstående formål, kan samlet etableres for 80 mio. kr. Der afsættes derfor 80 mio. kr. i budgetperioden.
- Forligsparterne ønsker at fastholde og udvikle landsbyernes eksisterende strukturer og kvaliteter m.h.p. (fastholdelse og udvikling af) bosætning. Borgerinddragelse i lokalområderne styrkes ved at borgere kan få stillet en kommunal økonomisk ramme i form af en borgerpulje til rådighed, som anvendes og/eller suppleres med frivillig arbejdskraft eller sponsorater. Borgerinddragelse udvikler dermed fællesskaberne i lokalområderne. Eksempelvis kan der arbejdes for at skabe badebrolaug i lokalområderne, således at ingen borgere eller turister har mere end 15 kilometer til en badebro såvel til sommer- som til vinterbadning. Denne indsats understøtter initiativer til gavn for helårsturisme. KFB og TME anmodes om p.b.a anbefalinger fra § 17.4 – udvalget Landdistrikter og Turismeudvikling (LTU) og i samarbejde med borgerne i lokalområderne, at udarbejde konkrete projekter.

Hovedspor 5: En bæredygtig kommune

Bæredygtighed er en grundforudsætning for kommunens udvikling. Det tværgående mål om bæredygtighed skal virkeliggøres med et bredere perspektiv end hidtil, således at det sker med afsæt i FN's 17 verdensmål, der udgør det værdimæssige bagtæppe i vores politiske-strategiske grundlag. Med dette budgetforlig prioriterer vi konkrete initiativer, hvor bæredygtighed er integreret i opgaveløsningen.

Dette hovedspor understøtter udvalgsstrategierne i Social, Sundhed & Omsorgsudvalget, Børn, Familie & Uddannelsesudvalget, Kultur, Fritid & Bosætningsudvalget og Teknik, Miljø & Ejendomsudvalget, herunder udvalgsmålene om borgeroplevelse kvalitet, fremme lighed i sundhed, idræt og bevægelse til alle, bæredygtighed og mobilitet.

Til dette hovedspor er der i budget 2020-2023 bl.a. afsat midler til følgende initiativer:

- For at fremme den sociale bæredygtighed ændres de fysiske rammer på socialpsykiatriens tilbud på Gartnervænget, Saxenhøj, så de imødekommer målgruppens behov om selvstændige lejligheder. Der afsættes i alt 2,9 mio. kr. i budgetperioden til at ombygge 4 huse til 8 selvstændige lejligheder, således at det understøtter den pædagogiske indsats og bidrager til borgerens udvikling og potentiale til mestring af egen tilværelse.
- Til gavn for sundhed, trivsel og sociale fællesskaber anlægges en rehabiliteringspark og vinterhave i tilknytning til Guldborgsund Handicaps aktivitets- og samværstilbud. Hertil afsættes 1,63 mio. kr.
- For at opretholde gode og sunde vandaktivitetsmuligheder i alle kommunale svømmehaller afsættes et rammebeløb på 3,5 mio. kr. til renovering af haller og svømmehaller.
- Forligsparterne er enige om, at Guldborgsund kommune udskifter lyskilderne i 2020 på Nykøbing F. Idrætspark til energibesparende LED-lyskilder. I den sammenhæng er forligsparterne opmærksomme på, at Kultur, Fritids- & Bosætningsudvalget indgår i forhandlinger med Nykøbing FC om ændrede lejevilkår. Etableringen af anlægget og forhandlingerne herom forudsættes samlet set at kunne resultere i en samlet merindtægt på 400.000 kr. årligt.
- Der er enighed om, at der inden for de eksisterende ressourcer arbejdes på at få kvalificeret et stærkt ansøgningsgrundlag i forventning om kommende statslige puljer til fremme af cykling. Det skal være med til at styrke infrastrukturen og mobiliteten i kommunen på et bæredygtigt grundlag.
- En vigtig del af Guldborgsund Kommunes fokus på at sikre et sundt liv og fremme trivsel for alle aldersgrupper er vores fokus på ældreplejen. Forligsparterne finder, at det hænger godt sammen med, at Folketinget har afsat en "værdighedsmilliard" til at understøtte en værdig ældrepleje. Heraf udgør Guldborgsund Kommunes andel 15 mio. kr. Forligsparterne er enige om at Social, Sundhed & Omsorgsudvalget tilføres den samlede afsatte ramme til fortsættelse af de midlertidige aktiviteter den oprindelige værdighedsmilliard var tiltænkt. En anden betydelig indsats i Guldborgsund Kommune for at fremme FN's verdensmål om sundhed og trivsel for alle er indsatsen for at bekæmpe ensomhed. I kommuneaftalen mellem KL og regeringen er der afsat midler hertil. Guldborgsunds andel heraf udgør 1,6 mio. kr., der ligeledes tilføres Social, Sundhed & Omsorgsudvalget. Forligsparterne er enige om at de kan være medfinansierende til at sikre variable portionsstørrelser i ældrecafeerne etc. Der er tilsvarende afsat 1,6 mio. kr. til formålet i 2019, hvoraf forligsparterne afsætter 750.000 kr. i 2019 til en opdatering af kommunens selvtræningsmuligheder.

- Fremme af børns trivsel og kompetencer er et vigtigt politisk fokusområde for at sikre et bæredygtigt grundlag for sunde liv. Derfor prioriterer forligsparterne 10 mio. kr. til i samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen at etablere en ny bygning som skovbørnehave ved Landsbyordningen i Eskilstrup. Denne kan rumme nuværende aktiviteter fra den eksisterende skovbørnehave og samtidig give plads til udeskole og et besøgs- og aktivitetscenter for lokalområdet med skovens mange muligheder.
- I forbindelse med ny lovgivning om opsøgende virksomhed ift. unge, der er i risiko for at falde igennem sikkerhedsnettet, anmoder forligsparterne om at få afdækket nuværende initiativer inden for området og evaluere indsatsen m.h.p. på en eventuel efterfølgende styrkelse af indsatsen.
- Forligsparterne er enige om at sagsgangene på hjælpemiddelområdet fortsat skal forbedres med mindre bureaukrati med forbedret brugeroplevelse som resultat.
- Der afsættes en driftsreserve på 30 mio. kr. i 2020 og hvert af overslagsårene. For at imødekomme de særlige økonomiske udfordringer, der er på området for anbragte børn, er forligsparterne enige om, at såfremt der i løbet af 2020 samlet set konstateres et eventuelt merforbrug, vil området for anbragte børn og det specialiserede voksenområde være særligt prioriteret i udmøntning af driftsreserven i forbindelse med bevillingsrevisionerne. Desuden forpligter forligsparterne sig på at tilføre driftsreserven yderligere 10 mio. i 2020 i forbindelse med overførselssagen i 2. kvartal 2020.
- Forligsparterne er enige om at anmode Børn, Familie og Uddannelsesudvalget om at analysere om der er udfordringer i forhold til et trygt og sammenhængende skoleforløb ved overgang fra et dagpasningstilbud til et førskoletilbud i privatskoleregiet. Målet er et endnu tættere samarbejde med henblik på at sikre et godt førskoletilbud til alle.
- Forligsparterne ønsker at udvikle kontakten til og dialogen med brugere, pårørende, frivillige og andre lokale aktører inden for handicapområdet, således at inklusionen styrkes og fremmes jf. FNs verdensmål 10.
- De digitale muligheder i kommunikationen og samarbejdet med forældrene styrkes ved at forbedre den digitale infrastruktur for dagtilbud. Således investeres der 1,6 mio. kr. i nye trådløse netværk, skærme og devices med finansiering fra bredbåndspuljen allerede i 2019. De styrkede digitale muligheder er en vigtig forudsætning for at fremme børnenes trivsel og kompetencer og dermed understøtte det bæredygtige grundlag for sunde liv.
- På grund af vores geografi har vi særlige udfordringer med klimaforandringer. Klimaudfordringerne kan kun løses i tæt samarbejde med lodsejere og øvrige interessenter. TME anmodes derfor om at afsætte en strategisk pulje på 10 mio. kr. i budgetperioden til at fremme udviklingen af klimaindsatserne.

Hovedspor 6: At Nykøbing er en stærk hovedby

Udviklingen af vores hovedby Nykøbing Falsters styrker og kvaliteter, som landsdelens centrum for uddannelse, kultur og handel, er en vigtig del af kommunens samlede attraktionsværdi. Vi vil sikre bedre sammenhæng mellem bymidten og havnen og udnytte det store potentiale, som beliggenheden ved vandet har. Vi skal understøtte, fremme og nytænke rammerne for detailhandelen og kulturen og fortsat arbejde med events og oplevelser i vores hovedby for at fastholde en stærk handelsby i vores landsdel. Vi vil fortsat have fokus på at understøtte Nykøbing Falster og skabe sammenhængskraft mellem land og by, der er hinandens forudsætninger, ved at arbejde for at flere får mulighed for at deltage og nyde godt af mulighederne i hovedbyen.

Dette hovedspor understøtter udvalgsstrategierne i Teknik, Miljø & Ejendomsudvalget, Kultur, Fritid & Bosætningsudvalget og udvalgsmålene om Nykøbing som stærk hovedby, et rigt kulturliv samt udvalgsmålene i Økonomiudvalget om byudvikling, detailhandel og Nykøbing som uddannelsesby.

Budgetparterne har i budget 2020-2023 prioriteret følgende initiativer til dette hovedspor:

- Udviklingen af havnefronten i Nykøbing F. er en konkret anledning til at skabe bedre sammenhæng mellem bymidte, havn og Sundbysiden, så vi får en bedre udnyttelse af vores herligheder med den attraktive beliggenhed ved Guldborgsund. Der afsættes 5 mio. kr. årligt i 2020 og 2021 til at igangsætte havneudviklingen. Desuden er det vigtigt, at der inden for de afsatte ressourcer skabes det bedst mulige grundlag for at tiltrække investeringer og ansøge fonde til konkrete tiltag, der kan fremme de politiske mål fx til etablering af cykelbro over Guldborgsund mellem Sundby og Nykøbing.
I den anledning omdannes selvstyrehavnen til kommunal havn ultimo 2019. Omdannelsen har ingen indvirkning på eksisterende aftaler med erhvervslivet på havnen.
- I forlængelse af planstrategien og kommuneplanen prioriterer forligsparterne udvikling af oplevelser i byen, herunder kultur- og museumsoplevelser. Derfor afsættes der i alt 20 mio. kr. i budgetperioden til et nyt museum Lolland-Falster, der kan understøtte byens strategiske udvikling.
- Byudviklingen af Ydre Østerbro er et vigtigt politisk fokusområde i den samlede udvikling af Nykøbing som stærk hovedby. I forlængelse af forligsparternes beslutning om sammenlægning af skoledistrikter er det afgørende, at der skabes gode rammer for udviklingen af den sammenlagte skole og forbindelserne fra skolen ud i lokalområdet. Derfor prioriteres 30 mio. kr. til renovering af Lindeskovskolen og udvikling af attraktive grønne byrum. De 30 mio. kr. afsættes med 14 mio. kr. i 2019 og 16 mio. kr. i 2020.
- Uddannelsesmiljøet i Nykøbing F. styrkes ved en målrettet indsats for geografisk at samle de forberedende grunduddannelser, erhvervsuddannelserne og overgangen fra grundskolen hertil.
- Forligsparterne konstaterer, at der er givet låneadgang på 30 mio. kr. til ny Sundskole, ombygning af Lindeskovskolen, byggeri af Hjerneskadecenter og Autismecenter i Nørre Vedby. Der budgetteres derfor med låneoptagelse på 3 mio. kr. i budget 2020. Parterne tager først stilling til, hvorvidt låneadgangen skal udnyttes fuldt ud primo år 2021.